

2014-06-15

Minnesanteckningar Vormsele 2014-06-02

Minnesanteckningar från möte inom samverkansgruppen för Vormbäcken den 2 juni i samlingsgården Vormsele.

Vid mötet deltog: Göran Fjällström, Vormsele FVO; Rikard Vesterlund, Skogsstyrelsen; Rolf Örnberg Rökå FVO; Benny Jonsson Lill-Åmans FVO; Kjell-Ivar Asplund Björksele FVO/ Hornträsk; Stig Westbergh, Vindelälvens Fiskeråd; Daniel Holmqvist Ume/Vindelälvens Fiskeråd; Rune Berglund, Hornträsk, Anton Lundqvist, Boliden Mineral AB, Jan Asplund, Malå kommun, Marie Lindgren Boliden Mineral AB, Helena Lindhage, Boliden Mineral AB, Hans-Erik Johansson, Länsstyrelsen Västerbottens län.

Totalt 13 deltagare

Dagordning för kvällen

- Senaste nytt inom Vattenförvaltningen, Hans-Erik Johansson
- Planerade återställningsarbeten i Rökån, utrivning av damm i Holmtjärnsbäcken och Hornträskdammen, Daniel Holmqvist
- Aktiviteter och planering av efterbehandlingsarbetet vid Rävliidmyrgruvan, Magnus Filipsson.
- Redovisning av nya undersökningar i Hornträsket samt lite om omprövningen av tillståndet för Kristinebergsgruvan. Anton Lundqvist
- Övriga frågor

Fika vid lämpligt tillfälle.

2014-06-15

--

Kvällen inleddes med att alla hälsades välkomna till detta möte. Detta var det och detta var det 12:e mötet i ordningen. Första mötet för Vormbäcksgruppen hölls i maj 2006. Vi har under åren även träffats vid två större exkursioner samt två mindre arbetsgruppsexkursioner (Rökåförgreningen samt en dikesbesiktning vid Hornträsket). Så en viss uthållighet har gruppen haft och det kan behövas flera träffar innan vi når God Status. Eftersom det gått en tid och några nya och ”nygamla” personer var med vid mötet och gjordes en kort presentationsrunda för att vi skulle återbekanta oss med varandra.

Senaste nytt inom Vattenförvaltningen, Hans-Erik Johansson.

Hans-Erik berättade om det som är aktuellt inom Vattenförvaltningen. Nu pågår ett intensivt arbete med en revidering av statusklassning, åtgärder och Miljökvalitetsnormer för alla vattenförekomster. För denna nya statusklassning har mycket tid lagts ned på att förbättra dataunderlaget som ska leda till säkrare klassningar. I första hand är det underlag från perioden 2008-2013 som utgör grund till statusklassningen. Det kan t ex vara vattenkemidata från recipientkontroll, elfiske-, bottenfauna-, kiselalgs-, flodpärlmussleundersökningar samt även biotopkarteringar. Huvudprincipen vid klassning är att om det finns biologiska data ska dessa väga tyngst och därefter kommer vattenkemiska data och sist men av största omfattning hydromorfologiska data. En del bedömningsgrunder (vägledning för hur statusklassning ska göras) har också reviderats sedan förra cykeln.

När det gäller Vormbäcken specifikt visar underlagsdatat som berör vattenförekomster inom Vormbäckens avrinningsområde att det blir bättre. Det beror dels på åtgärder som görs i de övre delarna av Vormbäcken. Åtgärderna har varit efterbehandling vid de nedlagda gruvorna vid Hornträsket ffa Hornträskgruvan, men även åtgärder vid Kristinebergsgruvan har gjorts för att minska utsläpp av metaller. I nedre delarna Vormbäcken (nedströms Vormträsket) har ett restaureringsarbete utförts av flottledsrensade sträckor av Vormbäcken, men även ett biflöde, Lidsbäcken har restaurerats.

2014-06-15

Vattenförekomster Vormbäcken sammanfattning

Det blir bättre bl a:

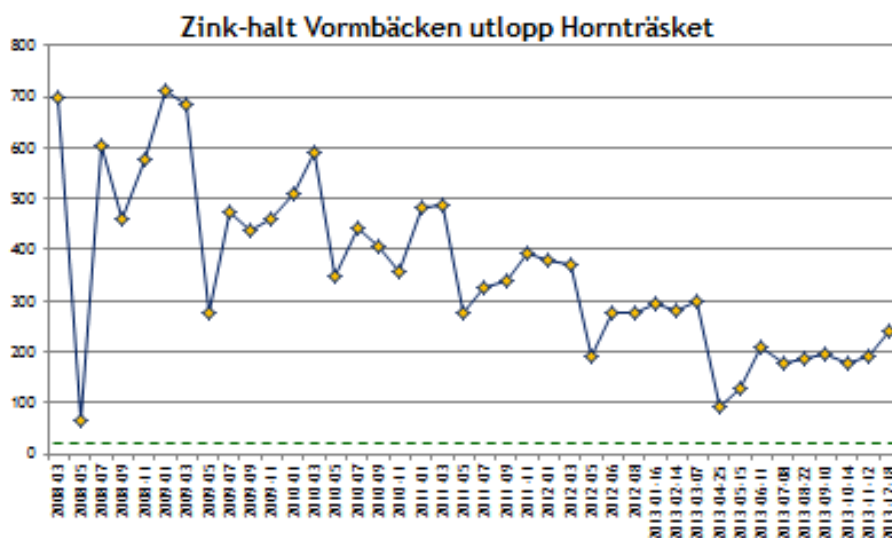
- Hornträskgruvan efterbehandlad
- Metallhalterna i Hornträsket och Vormbäcken minskar
- Lidsbäcken och nedre Vormbäcken restaurerad efter flottningen
- Lidsdammen, vandringshinder borta

Men det återstår arbete bl a:

- Rävlidmyrgruvan, minskade utsläpp från Kristinebergsgruvan
- Biflöden till Vormbäcken

En Preliminär version av statusklassning finns i databasen VISS (<http://viss.lansstyrelsen.se/>). Nyheter i denna statusklassning är att det för alla vatten som inte uppnår God Ekologisk Status eller God Kemisk Status kommer det att föreslås åtgärder samt att det även kommer att anges ett förbättringsbehov.

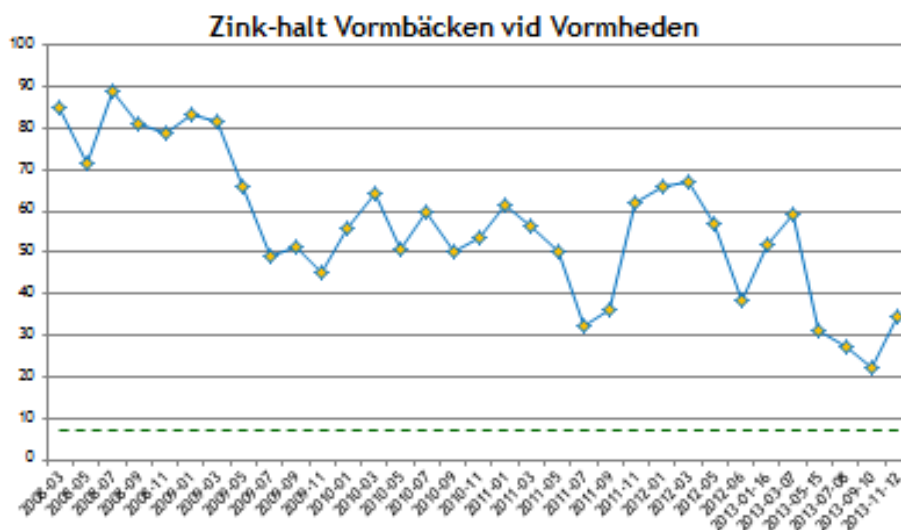
Hans-Erik visade hur utvecklingen av metallhalterna för zink, koppar och kadmium varit vid utloppet av Hornträsk, Aspliden samt Vormheden under perioden 2008-2013.

Figur 1. Zinkhalt i ug/l vid utlopp av Hornträsket. Mätdata från Recipientkontroll Kristinebergsgruvan.

2014-06-15

--

Figur 2. Zinkhalt i ug/l vid utlopp av Vormheden, Vormbäcken strax innan utflöde i Vindelälven. Mätdata från Recipientkontroll Kristinebergsgruvan.

Den grönstreckade linjen på graferna visar var nivån ligger för att Zink ska klara föreslagen klassgräns.

Se även Bilaga 1: Vormsele_2014_06_02.

Planerade återställningsarbeten i Rökån, utrivning av damm i Holmtjärnsbäcken och Hornträskdammen, Daniel Holmqvist.

Daniel tog därefter vid och gjorde först en kort resumé om vilka vatten som använts som flottleder inom Vormbäckens flottningsdistrikt.

2014-06-15

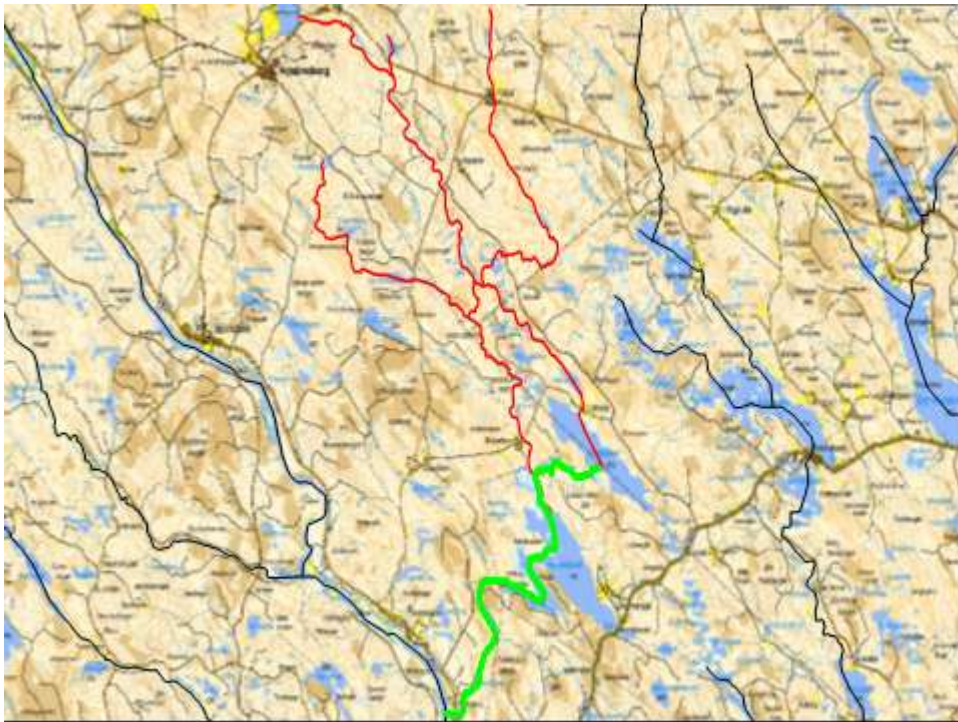
Figur 3. Vattendrag som är angivna som flottleder inom Vormbäckens flottningsdistrikt.

Sträckan Vormbäcken 1 var tidigare hårt rensad, arbetet hade utförts med bandgående maskiner, högre upp i systemet har rensningarna inte varit lika omfattande. Men likväl finns det ändå en hel del att åtgärda för att vattendragen ska återfå så mycket som möjligt av sin naturliga karaktär.

Till dagsläget har Vindel River Life och Fiskerådet återställt sträckan nedströms Vormträsket och Lidsbäcken. Vidare har potentiella vandringshinder för vattenlevande organismer byggts bort vid dammarna vid utlopp Vormträsket samt utloppet av Lidsträsket. Dessa arbeten gjordes huvudsakligen under 2012-2013.

Under 2014 är planen att återställa flottledsrensade partier av Rökån (Vormbäcken 3), Vidare kommer 4 dammar som utgör vandringshinder att åtgärdas och det är dammar i Kalvbäcken, damm i Rökån (branddammen), damm i Holmtjärnsbäcken samt damm i utlopp av Hornträsket.

2014-06-15

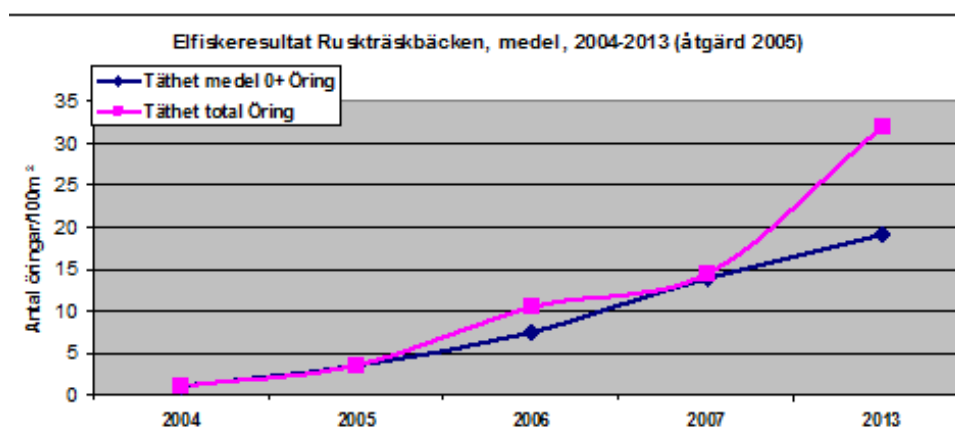

Figur 4. Restaurerade vattendragssträckor inom Vormbäckens avrinningsområde.

Daniel visade och berättade sedan lite fakta om återställningsarbetet inom Vindel River Life och de positiva effekter som visat sig vid uppföljande elfisken. Inom det pågående miljöåterställningsarbetet har nu ca 30 ha produktiv areal för lax- och öring ungar återvunnits. Det kan jämföras med Sävarån som har en total produktionsareal på 21 ha.

Att en restaurering har en positiv effekt uppvisar bl a Ruskträskbäcken. En återställning gjordes där 2005 och därefter visar elfisken på en ständig ökning av både öring ungar och totala anantalet öringar.

Uppföljning fisk Biologisk återställning flottning

Figur 5. Resultat av elfiske i Ruskträskbäcken.

2014-06-15

--

Daniel berättade och visade även bilder av vilka åtgärder som gjorts vid Stornorrforsen samt torrfåran. Åtgärder vid Stornorrforsen, som underlättar upp- och nedvandring, kommer att ha en stor effekt för hela Vindelälven.

Se även Bilaga 2: Vormbäcken 2juni 2013, för Daniels presentation.

Aktiviteter och planering av efterbehandlingsarbetet vid Rävliidmyrgruvan, Helena Lindhage.

Helena Lindhage ersatte Magnus Filipsson som fått förhinder. Helena kommer att arbeta med översyn och efterbehandling av nedlagda gruvor varav gruvorna i Rävliidenfältet kommer att vara en del.

Under 2014 kommer arbetet vid Rävliidmyrgruvan att fortgå genom att

- En miljöteknisk utredning påbörjades 2013 och fortsätter under 2014. Syftet är att bättre förstå hydrogeologin och att spåra den koparkälla som genererar förhöjda halter i provpunkt 3301.
- Miljöteknisk utredning ligger till grund för framtagande av kompletterande efterbehandlingsplan.
- Dagbrottet kalkas under vecka 23.
- Nivån i dagbrottet avsänks efter kalkningen.
- Passiv rening har pågått under 2013, idag framtagande av förbättrad version som kräver mindre mantimmar.

Påverkan eller utsläppskontroll vid Rävliidmyrgruvan sker både genom yt- vatten- och grundvattenkontroll. Provpunkternas lägen visas på bild nedan.

2014-06-15

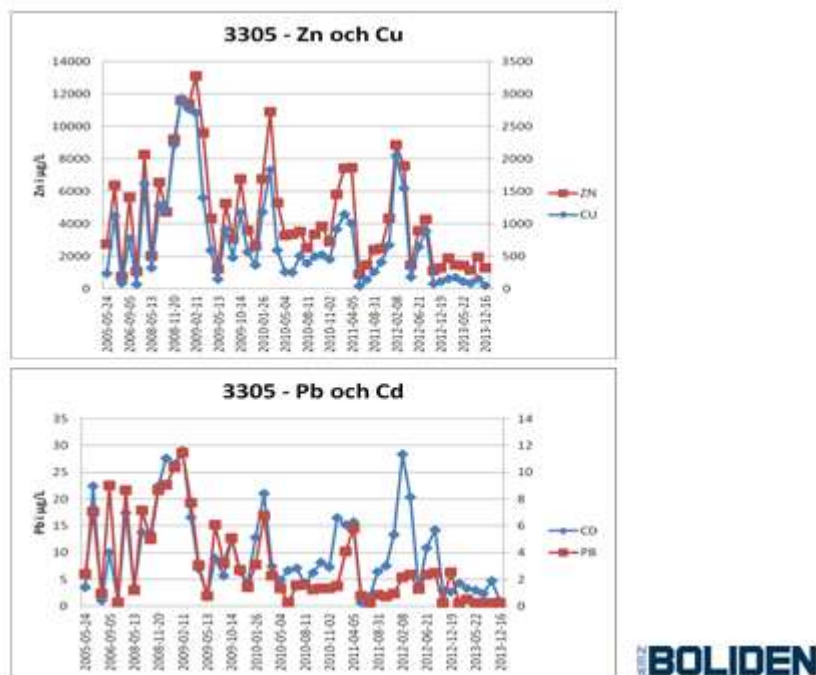
Rävliedmyrgruvan

BOLIDEN

Figur 6. Punkter där ytvatten och grundvatten mäts vid till Rävliedmyrgruvan

Helena visade hur utvecklingen av halterna för koppar, zink samt bly och kadmium varit under perioden 2005-2013 för ytvatten vid 3305 och 3306.

Figur 7. Grafer som visar koppar, zink samt bly och kadmium varit under perioden 2005-2013 för ytvatten vid 3305.

Efter 2012 kan det ses att halterna metallerna minskar och är utplanade. En stor del av denna effekt torde förklaras av den vattenreningsanläggning som installerats.

Se även Bilaga 3: Rävliedmyrgruvan, för Helenas presentation.

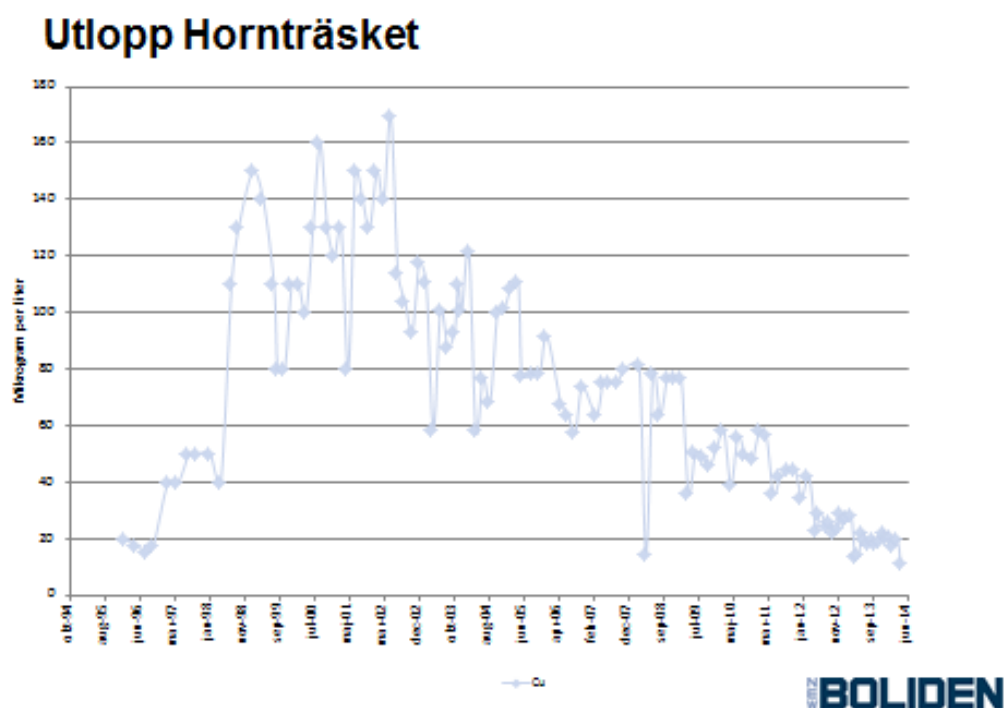
2014-06-15

--

Redovisning av nya undersökningar i Hornträsket samt lite om om-prövningen av tillståndet för Kristinebergsgruvan, Anton Lundqvist.

Anton Lundqvist visade sedan mätresultat från utlopp av Hornträsket, resultat av passiv provtagning och biologiska undersökningar i Hornträsket. Anton berättade också om pågående prövningen av nytt miljötillstånd för Kristinebergsgruvan.

Anton började med att visa en graf med halter av koppar för perioden 1995-2013 vid utloppet av Hornträsket.

Figur 8. Kopparhalt i utlopp av Hornträsket för perioden 1995-2014.

Halterna av koppar har stadigt sjunkit under åren efter toppnoteringar under 2002 och är under 2013-2014 på en nivå av ca 20 µg/l.

Anton berättade sedan om den undersökning som gjordes i Hornträsket under 2013.

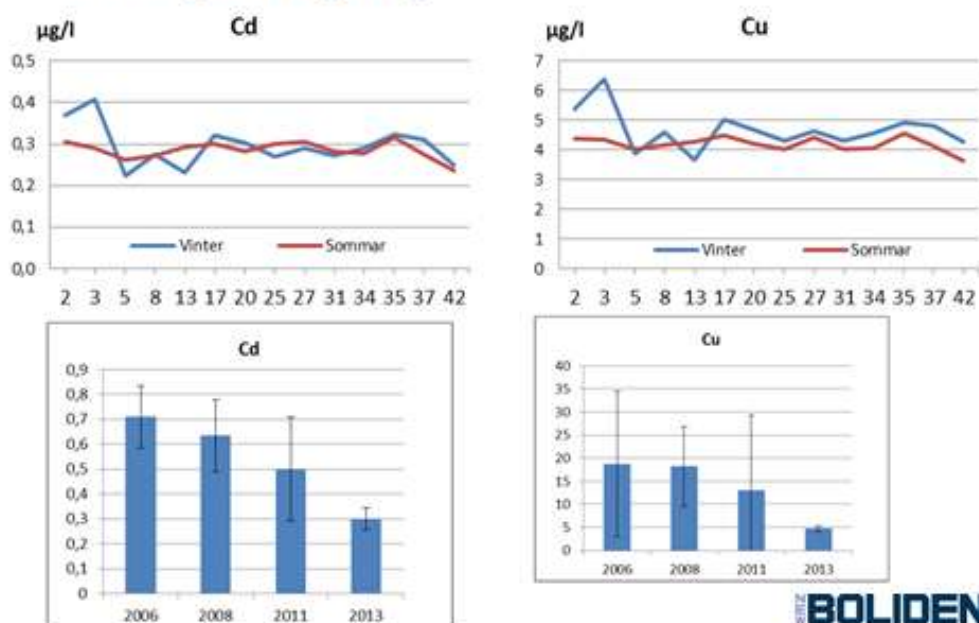
- 15 lokaler har provtagits med passiva provtagare i Hornträsket både sommar och vinter.
- Samma lokaler har provtagits 2006, 2008, 2011. Antalet lokaler minskades 2013 från 41 till 15. Nästa provtagning sker 2016.

2014-06-15

- Det genomsnittliga vattendjupet för lokalerna var 2,75 m, 0,5 m från botten.
- Provtagarna var utsatta i ca 25 dygn, under mars och augusti
- Undersökningarna ger en bra bild av föroreningsituationen i sjön.
- Halterna av kadmium, koppar och zink visar en nedåtgående trend.

Anton gjorde jämförelse av resultaten från mätningar av metallerna koppar och kadmium mellan de olika åren som gjorts med passiva med passiva provtagare.

Passiv provtagning

Figur 9. Resultat från mätningar med s k passiva provtagare i sjön Hornträsket under en vinter respektive sommar period. Övre graferna visar halterna vid olika provpunkter och nedre graferna visar mätningar som gjordes under 2013 i förhållande till mätningar som gjorts under tidigare år.

Mätningarna med passiva provtagare visar även de på sjunkande halter för koppar och kadmium. Mätningarna från år 2013 visar dessutom på att spridningen i haltvariation har minskat mycket mellan de olika stationerna. Spridningen visas med den svarta linjen i varje stapel.

Anton berättade sedan att Boliden har fått ett nytt miljötillstånd för Kristinebergsgruvan. Boliden avser dock att överklaga beslutet, inte på grund utav skärpta villkor utan av man inte är nöjda med avseende på tidpunkt för anspråkstagande av tillståndet. I tillståndet ingår även en efterbehandlingsplan av Kristinebergsgruvan.

2014-06-15

För Vormbäckens del gäller att Miljökvalitetsnormen (MKM) för kadmium inte uppfylls, varken i utloppet från Hornträsket eller vid Aspliden. Läckaget av kadmium från Hornträskgruvan har dock minskat och ligger på en nivå så att MKM inom några år bör kunna uppfyllas i utloppet.

Förslagen till villkor för utsläpp av vatten från magasin 4 är utformade för att möjliggöra uppfyllandet av normen vid Aspliden, förutsatt att normen uppfylls uppströms magasin 4. Det nya tillståndet kommer att innebära att halterna av Kadmium måste minska i utgående vatten från magasin 4.

I deldomen har Boliden ålagts att utföra en provotidsutredning för att fastställa vilka åtgärder som krävs och är lämpliga för att uppfylla ett sådant haltvillkor. Provotidsredovisningen ska lämnas till miljödomstolen 2016-06-30.

Se även Bilaga 4: Informationsmöte i Vormbäckens samverkansgrupp, 2 juni-2014, för Antons presentation.

Övriga frågor

Under den avslutande punkten ”Övriga frågor” väcktes frågan om det fanns risk för ett läckage från Rävlidengruvan till Svartbäcken. Gråbergvid Rävli- den placerat att det finns risk att det sker ett läckage till Svartbäcken. Anton berättade att frågan varit uppe till diskussion i Boliden och han ska om det gjorts kolla om det gjorts några vilka mätningar. Hans-Erik nämnde att gjorts ett examensarbete där det skulle undersökas vilka bakgrundsnivåer det är i naturligt i vattendrag och detta arbete gjordes mätningar i Svartbäck- en.

Benny Jonsson undrade hur det blir med fördämning vid Rökån- Vormbäcken, dvs att förhindra att vatten från Vormbäcken tränger in ”bak- vägen” Rökågrenen som mynnar ned till Lidträsket. En förfrågan har ställts till Malå kommun och Malå kommun är villig att ställa sig huvudman bakom ett projekt. Det stora hindret är finansiering av åtgärden. Daniel bedömer att det inte ligger inom Vindel River Life projektet ramar att göra denna åtgärd. Frågan har ställts till Boliden om de är villiga att stöda pro- jektet, men de har ännu inte gett något svar.

Stig Westbergh, nämnde att Vindelälvens Fiskeråd tillsammans med Ume Universitet kommer att söka om medel för en fortsättning av restaurering i Vindelälven. Målet med ett kommande projekt är att göra ”megaåterställ- ningar” på vissa sträckor samt att återställa mycket små vatten ex igenlägg- ning av diken för att uppnå en bättre vattenbalans. Om medel beviljas till det nya projektet skulle de ev kunna gå in och finansiera en fördämning vid Rökån.

Hans-Erik berättade avslutningsvis att det inom Ume- och Vindelälven vat- tenråd finns intresse att bilda lokala samverkansgrupper liknande Vorm-

2014-06-15

--

bäckens samverkansgrupp. Ett första möte har hållits för intresserade inom Juktåns avrinningsområde. Där finns det problem med Blaiken- och Svärträskgruvan, men Juktån är även ett flottledsrensat vatten som är hårt flödesreglerat.

Hans-Erik informerade och bjöd även in intresserade till en kommande excursion till Paubäcken samt Svartlidengruvan. I Paubäcken kommer olika biologiska undersökningsmetoder att visas samt hur flodpärlmusslor inventeras.

Nästa möte

Förslag att nästa möte hålls under våren 2015.

Hans-Erik Johansson

Miljöanalysenheten - Vattenförvaltning

010- 225 43 52

alt 0730-72 73 22

Bilagor:

Bilaga 1	Vormsele_2014_06_02	(Hans-Erik)
Bilaga 2	Vormbäcken 2juni 2013	(Daniel)
Bilaga 3	Rävlidmyrgruvan	(Helena)
Bilaga 4	Informationsmöte i Vormbäckens samverkansgrupp, 2 juni-2014	(Anton)

Sändlista:

Kjell-Ivar Asplund	Björksele FVO
Johan Ekbäck	Vormträsk FVO
Göran Fjällström	Vormsele FVO
Daniel Holmqvist	Vindelälvens Fiskeråd
Steve Johansson	Sveaskog
Rune Lundberg	Hornträsk skifteslag
Otilia Johansson	Lycksele Kommun
Anton Lundqvist	Boliden Mineral AB
Magnus Filipsson	Boliden Mineral AB
Helena Lindhage	Boliden Mineral AB
Marie Lindgren	Boliden Mineral AB
Rikard Vesterlund	Skogsstyrelsen/ Malåkontoret
Stig Westbergh	Vindelälvens Fiskeråd
Henrik Sandström	Vindelälvens Fiskeråd
Jonny Lindström	Björksele FVO

2014-06-15

--

Benny Jonsson
Rolf Örnberg
Börje Stenlund
Jan Asplund
Ulf Hallin
Torbjörn Åhman
Patrik Söderström
Marina Olofsson
Greger Jonsson

Lill-Åmans FVO
Rökåbygdens FVO
Släppträsk FVO
Malå kommun
SCA/ Lycksele
Holmen skog/ Norsjö
Lycksele kommun
Lycksele kommun
Lycksele kommun/ Kontaktperson
Ume-/ Vindelälvens Vattenråd
(VRO 10)